

NŐI SZEREPVÁLLALÁSOK: KARRIER, CSALÁD

WOMEN: CAREER OR FAMILY

CSEHNÉ PAPP IMOLA egyetemi docens

Szent István Egyetem, Gödöllő, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Munkagazdaságtan tanszék

Abstract

The workplace, society, and women themselves have yet to resolve the time and commitment needed to pursue a career with the role of mom. One important question is: what is the function of woman today? What are their life plans, aims and ambitions? What is major for women: success in their profession or in provision for their family? The aim of this presentation is to summarize results of the researching project, which tried to find out the answers.

My research focused on the mothers of young children's role. I chose this topic because this group is in the labour market for disadvantaged groups is one of: a woman too, especially with small children and mother, I can reach this group have a negative discrimination. The research is one of the test method was a questionnaire survey. I worked a total of 187 questionnaires. My research results indicate that most women choose careers in the double track. I believe that the situation of mothers in part-time employment and positive discrimination programs, the spread could be improved.

1. Bevezetés

A nők munkavállalásának a XX. században az egyik legfőbb mozgatórugója a gazdasági szükséglet volt. A tradicionális családmódok olyannyira átalakultak, hogy mára már kétkeresős családmódok váltak jellemzővé. A magyar nők gazdasági aktivitása a fejlett piacgazdaságokét messze felülmúlta.

Tanulmányomban a család, munka, karrier összeegyeztethetőségét vizsgálom. Valóban nehezebb-e a nőknek helytállniuk a munkahelyükön, több teher hárul-e rájuk, ők végzik-e a háztartási munka nagyobb részét? Mennyire befolyásolja őket az anyai minta, és hogyan tudtak beilleszkedni a gyermekvállalás utáni években régi vagy új munkahelyükre? Éri-e őket hátrány a gyerekek megléte miatt, véleményük szerint milyen lenne az ideális munkahely.

Kérdőíves felméréssel készült kutatásom célja többek között, hogy jobban megértsük a nők munkaerő-piaci helyzetét, a gyermekvállalás utáni munkába való visszatérés döntéseit, illetve a kétkeresős családok háztartási munkamegosztását.

2. Elméleti háttér

A munkavégzés a nők életében egyre fontosabb helyet foglal el, statisztikák szerint több időt is töltenek vele mint a férfiak. Ennek következtében egyre nehezebb megtalálni az egyensúlyt a család a munkahely és a karrier között. A szabadidős tevékenységek,

illetve a család rovására megy a háztartási munka, ami általában szintén a nőkre hárul. A mai társadalom szinte „megkívánja” egy nőtől, hogy diplomát szerezzen, majd karriert építsen és családot is alapítson. A XX–XXI. századra kitolódott a gyermekvállalás időszaka, csökkent a termékenységi ráta, csökkent a házassági kedv, nőtt a válások száma, hosszabb lett a házasságkötés előtti időszak és nőtt a felsőoktatásban résztvevő nők száma.

Kutatások szerint (Pongrácz, 2006; Pongrácz-Murinkó, 2009) a magyar nők többsége továbbra sem az egyéni céljait helyezi előtérbe, megmaradt a hagyományos családcentrikus hozzáállásuk. Többségük elégedett a munkában elért korábbi teljesítményével és nem feltétlenül vágyik karrierre, mert az a család rovására menne. Az n. szociális elméletek szerint (hivatkozik rá Czeglédi, 2010) a nők társadalmilag létrejött szerepekre szocializálódnak, tehát sokkal inkább a társadalom, mint a biológia határozza meg az alulreprezentáltságukat a vezetésben. Ez a felfogás is jól látható nálunk, főleg, ha a családon belüli, a háztartási munkamegosztást vizsgáljuk.

Ugyanakkor a munkavállalásban az anyagiak mellett a karrier és az önmegvalósítás szerepe egyre nő. A nemi szerepekkel kapcsolatos elvárásokra, hatással voltak az elmúlt évtizedek szocio-kulturális változásai. Egyre több magasan kvalifikált nő tervez férfiakéhoz hasonló karriert (Bukodi, 2005). Nők esetében gyakran merül fel a család és a munkahely közötti választás nehézsége, ennek fő oka, hogy a családalapítás és a karrierépítés időpontja egybeesik.

A női karrier, mint olyan, csak pár évtizede létezik. A női foglalkoztatás bővülésével, egyre több munkakört töltenek be a nők. A legtöbb nő – ha piramis modell szemléltetné – alul tömörül a rosszabbul fizetett szakmákban, és csak kevésen vannak, akik a felső vezetésben foglalnak helyet. Bár évről évre több nőt találni mind a politikában, mind a felső vezetésben. Az Európai Unió, Foglalkoztatási Stratégiájában kiemelt szerepet foglal el a női foglalkoztatottság növelése. Ez az elvárás, Magyarországra is kiemelt és teljesítendő kötelezettséget ró (Koncz, 2008).

Napjainkra igen elterjedt a család és/vagy munka problémája. A fejlett piacgazdaságokban már a kilencvenes években előtérbe került az ún. „teljes élet” iránti igény, az életminőség javításának igénye. Vagyis megnőtt a családi élet és a kereső munka összehangolására irányuló szándék. A nemek eltérő társadalmi szerepei miatt, főleg a nők életében nehéz összehangolni a családot és a munkát, hiszen főleg ők nevelik a gyerekeket, illetve a háztartási munka nagy részét is ők végzik. A kereső nők örök dilemmája a túlterheltség, a szabadidő hiánya, a továbbképzés kisebb lehetősége, a kapcsolatépítés korlátozottsága. Főként a kisgyermekes anyukák ütköznek olyan jellegű problémákba, ami a kereső munkában gátolja őket, mely a karrierjük átmeneti vagy végleges feladásával jár (Koncz, 2008).

Mára a gyermeket vállaló nők helyzete, illetve a család és a karrier összeegyeztethetősége nem egyszerű. Statisztikák szerint minden második nő állás nélkül marad, ha szülni megy. Több éves kiesés után visszatérni a munkahelyre nem kis dilemmát okoz sok nőnek. Gyakran találkozni azzal a problémával, hogy gyermekük születése után nem tudnak visszaileszkedni a munka világába a nők. A munkáltatók sokszor hátrányos megkülönböztetést alkalmaznak velük szemben. A kisgyermekes anyák sokszor későn kezdenek el munkát keresni, vagy egy idő után végleg feladják. Több éves kiesés után, tartós munkanélküliségként nagyon nehéz visszajuttatni őket a munka világába.

Ez idő szerint általánosságban elmondható, hogy a nők többsége dolgozik és dolgozni is akar. Sokan választanak viszont a részmunkaidős foglalkoztatást, vagy távmunkát, amire jelenleg hazánkban nem sok lehetőség van. Kutatások szerint ma egy dolgozó nő négyszer annyi munkát végez háztartás és gyermeknevelés tekintetében, mint egy férfi. Mind ezen tények ellenére, a megkérdezett legtöbb nő azt a választ adta, hogy szerinte megtalál-

ta az egyensúlyt a család és a munkahelyi karrierje között. A közfelfogással ellentétben a nők többsége nem akar otthon maradni. Ehelyett családbarát munkahelyet, megfelelőbb intézményes gyermekellátást és számára kedvezőbb munkaidő beosztást igényelne, hogy nyugodtabban végezhesse munkáját családjá mellett.

A nők foglalkoztatásának meghatározott társadalmi feltételei vannak. A munkahelyi követelményeknek megfelelő szakképzettség megszerzése és a gyermeknevelés megköveteli a háztartási munkamegosztást. Bár Magyarországon viszonylag gyorsan kiépült ez a feltételrendszer, de a kettős funkció ellátásának nehézségeivel összefüggő feszültségek jó részét még nem sikerült feloldani. A feszültségek jó része abból ered, hogy a tömeges méretűvé vált foglalkoztatással és a nőkre háruló kettős funkció összehangolása még mindig hiányos. A nők tömeges munkába állása alapvető változást idézett elő a családon belül. Ismert az a gyakran hangoztatott nézet, miszerint egy társadalom emancipáltsága a női-férfi bérek egymáshoz viszonyított arányából, a férfiak háztartási munkájából, illetve gyermeknevelésben töltött részvételén mérhető (Pongrácz-Murinkó, 2009). Annak ellenére, hogy alapvetően a nőkre hárul a háztartási feladatok nagy része, saját bevallásuk szerint ez a munkahelyi teljesítményüket nem, vagy csak igen kis mértékben befolyásolja. A munkahely és az otthon viszonya tehát korántsem szimmetrikus. A munkahely nagyobb hatással van a családi életre, mint fordítva, de valószínűleg ebben a munkahely elvesztésétől való félelem, aggály is hozzá járul.

Felmérések szerint a magyar nők átlagosan több szerepet vállalnak a háztartási munkában, a családi élet megszervezésében, mint európai társaik. Bár ez kétségtelenül több leterheltséggel jár, de erősíti a fontosság tudatot, a nélkülözhetetlenség érzését. Erre vezethető vissza, hogy a hagyományos értékrendben gondolkodó nőket kevésbé viseli meg a nyugdíjazás vagy a létszámleépítés, mint a férfiakat. A konfliktusok megelőzése érdekében lényeges, hogy a családok kialakítsák a munkamegosztás számukra legmegfelelőbb mechanizmusát. A hagyományos változat szerint a férfiak több időt fordítanak a jövedelemszerző tevékenységekre, mint a nők, viszont az utóbbiak végzik a gyermekellátáshoz és a háztartási munkához kapcsolódó munkák java részét. 2000-ben egy átlagos napon a férfiak 189, míg a nők 122 percet foglalkoztak valamilyen jövedelemszerző tevékenységgel, ezzel szemben a háztartási és a gyermekek ellátásához kapcsolódó tevékenységekkel a férfiak átlagosan 161, míg a nők 300 percet töltöttek.

3. A vizsgálat

A vizsgálat feltételezése szerint a nők generációról generációra átörökítik az anyai mintát, ennek megfelelően otthon ők végzik a háztartási munkamegosztás nagy részét. Munkáltatójuk a GYES lejártát követően nem, vagy nem minden esetben alkalmazza őket újra, munkakeresésnél sokszor hátrány és diszkrimináció éri őket gyermekük megléte miatt és kevés a családbarát munkahely. Társadalmi elvárás az, hogy egy nő mindig össze tudja egyeztetni a munkáját és a családi életét.

A kutatás primer adatgyűjtésre épül, melyben kérdőíves módszerrel 187 fős mintát sikerült elemezni. A vizsgálati mintát korban 20 és 50 közötti, gyereket családban nevelő, nagyvárosban élő, különböző iskolázottsági szintű, munkával rendelkező nők képezték. A felmérés nem volt reprezentatív, ezért az eredmények kizárólag erre a mintára tekinthetők érvényesnek.

A kérdőívnek az első része olyan kérdéseket tartalmazott, amelyek a megkérdezettek gyerekkori és jelenlegi családi feladatainak megosztására vonatkoznak.

- A szülők iskolai végzettségére vonatkozó válaszokból kiderült, hogy az apák végzettsége minden kategóriában magasabb, mint az anyáké, valamint az is, hogy a szülők többségében (43%) középfokú és alapfokú (35%) iskolai tanulmányokat folytattak, csupán 22% szerzett diplomát. A vizsgálatban szereplők és párjuk iskolai végzettsége igen válatozatos képet mutat. Mindkét nem esetében a legalacsonyabb az alapfokú végzettségűek aránya (a nők 5%, a férfiaké 12%). Ebben az esetben nem állapítható meg olyan egyértelműen, hogy a férfiak magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a nők, ahogy a szülők esetében szembeűnő volt, mert középfokú végzettséggel rendelkezők között több a nő (48% a 34-gyel szemben). Arányaiban legnagyobb különbség a nők és a férfiak iskolai végzettsége között a felsőfokú kategóriában van (nőknél 36%, férfiaknál 54%), igaz, hogy ez jelentősen csökkenni fog, ha a jelenleg is tanulók elvégzik az iskoláikat (mindnyájan felsőfokú tanulmányokat végeznek), de a férfiak többsége így is megmarad. Legszembetűnőbb ugyanis az a különbség, hogy a nők között voltak olyanok, akik jelenleg is tanulnak (11%), ám a férfiak között nem. Az adatok arról árulkodnak, hogy a vizsgált célcsoport esetében, a nők felsőfokú tanulmányai (valószínűleg a gyerekvállalás miatt) későbbre tolódtak. Összehasonlítva a célcsoport és a szüleik iskolai végzettségét megállapítható, hogy az országos tendencia ez esetben is nyomon követhető, miszerint folyamatosan emelkedik a népesség iskolai végzettsége, hiszen a megkérdezettek több iskolát jártak, mint a szüleik. A legnagyobb különbség az alapfokú végzettség csökkenésében és a felsőfokú végzettség emelkedésében észlelhető mindkét nem esetében.
- A megkérdezettek jelenlegi családi életére vonatkozó kérdések közül egy arra is vonatkozott, hogy gyermekkorukban többnyire ki vitte őket óvodába, iskolába, illetve hányan mentek egyedül. A válaszadók többsége (58%) szerint ezt az édesanyjuk tette, 8% válaszolta azt, hogy édesapjuk, és egyötödük (22%) felelte azt, hogy szülei egyformán vették ki részüket ebből a feladatból. Egyenlően oszlik meg azok aránya (6–6%), akik nem vettek ehhez igénybe szülői segítséget, vagy más személy kísértte el őket az oktatási intézménybe. Némi változás figyelhető meg az elműlt 20–30 év alatt az erre a kérdésre adott válaszok válaszok megoszlásában. Napjainkban a gyerekek nem jár óvodába, iskolába se egyedűl, se más személlyel. Nem változik azonban az anyai gyakoriság értékének vezető szerepe (48%), bár kétségtelenűl csökken, a férfiak gyakoriság értékének (15%) megduplázása és az együtt végzett feladat gyakoriság értékének (37%) jelentős megnövekedése miatt. Egyértelműen megállapítható, hogy még mindig az anya feladata a gyerek óvodába, iskolába kísérése, de az elműlt évezedek alatt jelentősen megnőtt ebben a férfiak szerepe.
- A következő kérdés arra irányult, hogy a megkérdezett nőkre gyermekkorukban kellett-e nagyszülőnek, rokonnak vigyáznia, mivel szüleiknek dolgoznia kellett? A válaszadók felére (50%) kellett, hogy rokon, ismerős vigyázzon, mivel szüleik dolgoztak, a megkérdezettek másik felére ellenben nem. Érdekes, hogy ez a helyzet azóta sem változott, hiszen napjainkban ugyanilyen arányban fordul elő a megkérdezettek életében, hogy igénybe vesznek-e más segítséget vagy nem a gyerekekfelügyelethez. Az adatokból egyértelműen kiderűl, hogy a válaszadókra egyforma arányban vigyázott más gyerekkorában, mint ahogy az ma is történik.
- A napi háztartási teendőkkel kapcsolatban a következő válaszok szűlettek: a megkérdezettek 75%-a felelte azt, hogy gyerekkorában az édesanyja intézte a bevásárlást, 6% jelölte be az édesapját és 19% azt, hogy szülei egyforma arányban jártak bevásárolni. Az édesanyák tehát négyszer (75%) annyit jártak munka után bevásárolni mint az édesapák (6%). Mára ez a helyzet megváltozott, bár döntően most is női

feladatnak bizonyul. A kérdés második felére, hogy hétköznapiakon a munka után ki az, aki a bevásárlásokat intézi többnyire, a megkérdezettek közül 53% válaszolta azt, hogy ő, vagyis a nő. 13% családjánál a férfi intézi a napi bevásárlást, 34 családnál pedig egyenlő arányban vásárolnak be naponta a szülők. Az elmúlt évek alatt az egyenlően végzett bevásárlás aránya másfélszeresére nőtt.

- A válaszadók véleménye igen homogén volt tekintetben, hogy hogyan látták, ki végezte annak idején gyermekkorukban az otthoni teendők többségét: a válaszadók 90%-a felelte azt, hogy az édesanyjuk, 10% válaszadó szerint pedig az édesapja végezte többségében az otthoni teendőket. Napjaink háztartási teendőit tekintve még mindig a nőre hárul a feladatok többsége (73%), 15%-ban a férfi teszi ugyanezt és mindösszesen 12%-ban végzik ezt egyenlő arányban. Az adatokból megállapítható, hogy ötször annyi esetben a nő az, aki munka után a háztartási munkát végzi, bár az utóbbi években megnőtt a férfiak szerepvállalási értéke.
- A megkérdezettek 73%-ának az édesanyja járt szülői értekezletre és tanévnyitóra, tanérvázárokra. Az édesapák közül annak idején 10%-os volt az arány, és válaszadók szülei közül, 17 pár egyformán vette ki részét ebből a kötelezettségből. Mára nem sokat változott a helyzet, a nők szerepvállalásának enyhe növekedése figyelhető meg a gyerekek iskolai menetelelének követésében (a gyerekekkel való foglalkozás is ide tartozott), szemben a többi családi teendővel. A válaszadók közül 79%-ban a nő jár szülői értekezletre, illetve gyermekkel kapcsolatos egyéb megbeszélésekre, a férfiak 6%-ban, és 15%-os arányban a családban egyenlően veszik ki a részüket a felek ebből a feladathoz.
- A megkérdezettek a társadalmi szokásoknak megfelelő képet mutattak/mutatnak abban a tekintetben, hogy melyik szülő az, aki a gyermek betegsége esetén otthon marad. Majdnem ötször annyi esetben a nő az, akire ez a feladat hárul (73%) a férfiak 15%-ához képest. A családok 12%-ban egyenlő arányban maradnak otthon a szülők a gyerek betegsége esetén. Érdekes módon, a múltira és a jelenre vonatkozó válaszból ugyanaz az arány jött ki.

A kérdőív második része, a megkérdezettek munkájára vonatkozó kérdéseket tartalmazott.

- Átlagolt eredmény alapján, a válaszadók gyermekük 2,4 éves korában tervezték az újbóli munkába állást. 53%-uknál tért el a tényleges munkába állás ideje a tervezettől, 46% előbb állt munkába és csupán 7% volt, aki később helyezkedett el, mert nem talált megfelelő állást. Az előbb elhelyezkedettek közül 10% kedvezőbb lehetőséget kapott, így elvállalta még a GYES lejártá előtt a számára felkínált álláslehetőséget, anyagi okokból kifolyólag 29% tért el a tervezett munkába állás idejétől és egyéb okból kifolyólag szintén 7%. A munkaerőpiacra történő visszatérés tehát többnyire előbb történt meg, mint ahogy azt a megkérdezettek tervezték, és legnagyobb arányban az anyagi helyzetük motiválta.
- A megkérdezettek 57%-a válaszolta azt, hogy azóta már más munkahelyen, 43%-uk most is a szülés előtti munkahelyén dolgozik. A vizsgált minta 66%-ának tudott a munkáltatója a GYES lejártát követően munkát biztosítani és mindössze 34%-nak nem.
- Az egyik kérdés arra irányult, hogy a megkérdezettnek volt-e már az életében olyan eset, hogy azért kellett munkahelyet váltania, mivel nem tudta gyermekének felügyeletét megoldania. A válaszadók 87%-a válaszolta azt, hogy nem volt még olyan eset az életében, 13%-uknak viszont már kellett munkahelyet váltani ezen okból kifolyólag.
- A megkérdezett nők közül 35% érezte már úgy, hogy gyermeke hátrányosan befolyásolja elhelyezkedését, munkáját, viszont 65% még nem élt át ilyen helyzetet.
- Érdekes volt, hogy egy családostól nő életében melyek a legfontosabb szempontok amikor munkahelyet választ. A megadott 10 válaszlehetőséget rangsorolták a meg-

kérdezettek, így számukra a három legfontosabb tényező az anyagi megbecsülés, a megfelelő munkakörülmények, és hogy tudják helyettesíteni, ha hiányzik. A szakmai kihívás válasz a negyedik a rangsorban, a távolság-utazás, majd munkaidő hossza, a következő az önálló munkavégzésre való lehetőség, legyen munkatársaival jó kapcsolat, engedje el főnöke, ha saját ügyeit kell intézni.

- A munka és a magánélet összeegyeztethetőségét vizsgálándó, a következő kérdés arra irányult, hogy a megkérdezett nők családbarátnak tartják-e jelenlegi munkahelyüket. 79% válaszolta azt, hogy igen, 21% pedig azt, hogy nem.

A kérdőív hátralevő részében néhány általános kérdést kellett megválaszoljanak a vizsgálati mintát képező nők.

- Mivel a család összetartó ereje a társadalom egyik alappillére, érdekesnek tűnt meg tudni, hogy a nők hogyan látják saját „helyzetüket”, státuszukat a társadalomban és szerintük mennyire játszanak szerepet a család összetartásban. A kérdésre, miszerint „Ön szerint társadalmi elvárás az, hogy egy nő mindig tudjon dolgozni, nevelje a gyerek(ek)et és összetartsa a családot?” kapott válaszok igen homogének: a válaszadók 96%-a válaszolta azt, hogy igen, ez társadalmi elvárás, és csupán 4%-uk volt aki azt válaszolta, hogy szerintem nem.
- Érdekes arányú válaszokat eredményezett a „Jut-e elég ideje családjára munkája mellett? kérdés: 45 nő válaszolta azt, hogy igen, van elég ideje munkája mellett családjára, 55 nőnek viszont nincs erre elég ideje. A válaszadó nők 63%-a úgy érzi, hogy gyerekkorában elég időt tudott foglalkozni vele az édesanyja; 37%-uk szerint pedig úgy, hogy nem volt rá elég ideje. Úgy tűnik, hogy mára ez az érték enyhén csökkent.
- Amikor a megkérdezettek rangsorolták, hogy mi a legnagyobb probléma az életükben, akkor az összesített adatok alapján a következő válaszok születtek:
 1. Fáradtság
 2. Stressz
 3. Gyakran kifut az időből
 4. Gyermeknevelési probléma
 5. Munka és család közötti határ megtartásának nehézsége
 6. Nincs idő a gyerekekre
 7. Nincs idő a férjre
 8. Nincs idő önmaguk fejlődésére
 9. Zaklatottak
 10. Túl hosszú munkaidő
 11. Munkából hazatérve túl fáradt, hogy otthon bármit is tegyen
 12. Családi támogatás hiánya
 13. Viták a férjjel
 14. Munkahelyi rugalmasság hiánya
- Az utolsó kérdés arra irányult, hogy a felsorolt problémákat hogyan próbálják megoldani?
 1. Támogatást kap szülőktől, barátoktól
 2. Egyformán osztja meg magát a család és munka között
 3. Szereptisztázás a partnerrel
 4. Valamelyiket előtérbe helyezi (család)
 5. Rugalmas munkaidőben dolgozik
 6. Családbarát munkahelyet választottak

4. A hipotézisek igazolódása. Konklúziók

Az első feltevés, miszerint a nők édesanyjuk példáját követik: ők végzik a háztartási munkamegosztás nagy részét és a gyermekkel kapcsolatos elfoglaltságok is őket terhelik, beigazolódott.

A nők átlagosan egy nap több házimunkát végeznek, mint a férfiak, igaz, hogy a férfiak több időt töltenek a munkahelyükön. Az adatokból megállapítható, hogy ötször annyi esetben a nő az, aki munka után a háztartási munkát végzi, de az utóbbi években megnőtt a férfiak szerepvállalási értéke. A megkérdezettek szülei esetében az édesanyák négyszer annyit jártak munka után bevásárolni mint az édesapák. Mára ez a helyzet jelentősen változott, bár döntően most is női feladatnak bizonyul. Egyértelműen megállapítható, hogy régen is, ma is az anya feladata a gyerek óvodába, iskolába kísérése, de az elmúlt évezedek alatt jelentősen megnőtt ebben a férfiak szerepe. A nők szerepvállalásának enyhe növekedése figyelhető meg a gyerekek iskolai menetelésének követésében. A gyerek betegsége esetén, az ápolás a nő feladata (73%) a férfiak 15%-ához képest. Érdekes módon, a múltira és a jelenre vonatkozó válaszokból ugyanaz az arány jött ki.

A második hipotézis, mely a családós, gyereket nevelő nők munkaerőpiaci helyzetére vonatkozott, nem igazolódott be.

A munkaerőpiacra történő visszatérés tehát többnyire előbb történt meg, mint ahogy azt a megkérdezettek tervezték, és legnagyobb arányban az anyagi helyzetük motiválta. A megkérdezettek fele máshol dolgozik, mint szülés előtt, tehát a gyerekvállalás nem akadályozta őket a munkahelyváltásban. A „közhiedelemmel” ellentétben, mindössze a megkérdezettek egyharmada érzékelt negatív diszkriminációt a munkahelyén női mivolta vagy családanyai szerepe miatt, és 79% családbarátnak tartja a munkahelyét. Az adatokból kiderül, hogy a legfontosabb szerepet egy nő munkahely választásánál az anyagiak jelentik. A „szakmai kihívás” válasz megjelölése a negyedik a rangsorban.

A vizsgálat harmadik hipotézise szintén beigazolódott. A megkérdezettek 96%-ban úgy vélekednek, hogy társadalmi elvárás az, hogy egy nő mindig össze tudja egyeztetni a munkáját és a családi életét. Ezt a vélekedést a kérdőív ezen részének többi kérdésére adott válaszok eredményei is alátámasztották. A megkérdezettek kevesebb mint fele érzi úgy, hogy tud elég időt szakítani a gyerekére, és ez az arány az édesanyák rájuk fordított idejéhez képest jelentősen csökkent. Ennek természetesen szubjektív okai is lehetnek, hiszen a megkérdezettek édesanyjára nem terjedt ki a vizsgálat.

Az összegzett adatokból megállapítható, hogy a legnagyobb probléma a megkérdezett nők életében a fáradtság, a stressz és az időhiány. A válaszadó nők problémáinak első számú megoldása pedig saját véleményük szerint az, hogy támogatást kapnak szülőtől, barátoktól, és igyekeznek magukat egyformán megosztani a család és a munka között, valamint a partner segítségét igénybe venni.

További érdekes következtetése a vizsgálatnak, hogy az apák végzettsége minden kategóriában magasabb, mint az anyáké, a nők felsőfokú tanulmányai későbbre tolódtak, mindazonáltal emelkedés figyelhető meg figyelhető meg az iskolai végzettségben. Illetve az, hogy napjainkban a gyerek nem jár óvodába, iskolába se egyedül, se más személlyel.

Javaslatként megfogalmazható, hogy a gyerekellátási rendszer átalakítása (a svéd mintának megfelelően a férfiak is igénybe kéne vegyenek kötelezően néhány hetet) és a gyereketintézmények (bölcsőde, óvoda) bővítése, valamint a részmunkaidős foglalkoztatás elterjesztése a nők munkaerőpiaci helyzetét jelentősen javítaná, és problémáira megoldást jelentene.

5. Összegzés

Napjainkban egyre több nemzetközi és hazai társadalomtudományi kutatás foglalkozik a nők munkaerő-piaci helyzetével, a nemi eltérésekkel, a nők karrierlehetőségeivel, a nyugdíj utáni tovább foglalkoztatással, vagy éppen egyes pályák elnőiesedésével. A nőknek a család a karrier és a szabadidő közötti egyensúlyt kell megteremteniük, ami nem könnyű feladat.

A tanulmány a család, munka, karrier összeegyeztethetőségét vizsgálja, azt, hogy több teher hárul-e a nőkre, mennyire befolyásolja őket az anyai minta és hogyan tudtak beilleszkedni a gyermekvállalás utáni években régi avagy új munkahelyükre.

A vizsgálat eredményei arra utalnak, hogy bár a nőkre hárul nagyobb részt a háztartás és a gyerekekkel való foglalkozás terhe, az utóbbi években megnőtt a férfiak szerepvállalása a háztartási munkában. A nők munkaerőpiaci helyzete nem olyan rossz, mint ahogy az a köztudatban forog. Legtöbbször a GYED lejárta előtt visszatértek a munka világába, igaz, hogy ennek döntően anyagi okai voltak. A tradicionális elvárásoknak való megfelelést tükrözi, hogy a nők munkahelyváltásában a „szakmai kihívás” fontossága csupán a negyedik a rangsorban.

Felhasznált irodalom

- Bukodi Erzsébet** (2006): Női munkavállalás és munkaidő-felhasználás, <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a963.pdf>, letöltés: 2011. 05. 21.
- Czeglédi Csilla** (2010): Karrierösztönzők és karriertényezők szerepe a nők szakmai előrehajlásában
In: Humánpolitikai Szemle, 2. sz. 62–70 p.
- Koncz Katalin** (2008): A munka és a magánélet egyensúlya az európai uniós követelmények fényében, Munkaügyi Szemle, 1. sz. 4–5 p.
- Pongrácz Tiborné–Murinkó Livia** (2009): Háztartási munkamegosztás, in: Nagy Ildikó–Pongrácz Tiborné (szerk.): Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről 2009. Budapest: TÁRKI – Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 95–116. p.
- Pongrácz Tiborné** (2006): Nemi szerepek társadalmi megítélése, <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a966.pdf>, letöltés: 2011. 05. 21.